Franchise Alanın Personelinin Uğradığı İş Kazasından Franchise Verenin Sorumluluğu

16 Ocak 2026

İş hukukunda asıl işveren-alt işveren ilişkisinden söz edilebilmesi için alt işverenin, asıl işverene ait işyerinde yürüttüğü asıl işin bir bölümünde veya yardımcı işlerde işçi çalıştırması aranır (İş Kanunu m. 2/f. 6). Oysa franchise sözleşmesi, doğası gereği bağımsız bir tacir olan franchise alanın (franchisee, dağıtıcı), franchise verenin (franchisor, sağlayıcı) zincirine dâhil olarak kendi adına ve hesabına faaliyet gösterdiği kendine özgü (sui generis) nitelikte bir sözleşmedir. Franchise alan, idari ve hukuki bakımdan tam bağımsızlığa sahip olup franchise sözleşmesi kapsamında yürüttüğü ticari faaliyetin ekonomik ve hukuki riskini bizzat üstlenir. Franchise verenin marka standardizasyonunu sağlamaya yönelik denetim yetkisi veya talimat verme hakkı, taraflar arasındaki ilişkiyi bir işverenlik bağına dönüştürmez. Bağımsız tacir yardımcısı olan franchise alan, kendi organizasyonu içindeki işçisi üzerindeki yönetim hakkını bizzat kullanır. Bu noktada franchise alan, asıl işverenin iş organizasyonuna dâhil bir alt birim değil, bağımsız bir işletme niteliğindedir. Asıl işin bir bölümünde, işçilerin bölünme suretiyle bir kısmının asıl işverence, diğer kısmının alt işverence yürütülmesi franchise modelinde kural olarak görülmez. Bundan dolayı, franchise alanın kendi işletmesinde çalıştırdığı işçilere karşı olan sorumluluğu, franchise verene genişletilemez.

Somut uyuşmazlıkta davacı, franchise zincirine bağlı bir restoranda moto-kurye olarak çalışmaktayken sipariş teslimi sırasında trafik kazası geçirmiş ve bu iş kazası neticesinde %9,2 oranında iş göremezliğe uğramıştır. Davacı, franchise veren şirket ile franchise alan şirket arasında asıl-alt işveren ilişkisi bulunduğunu ileri sürerek maddi tazminatın müştereken ve müteselsilen tahsilini talep etmiştir. Davalı franchise veren ise, aralarındaki hukuki ilişkinin asıl-alt işverenlik olmayıp franchise sözleşmesine dayandığını ve davacının kendi personeli olmadığını belirterek davanın reddini istemiştir. İlk Derece Mahkemesi, franchise veren davalı yönünden asıl işverenlik sıfatı bulunmadığı gerekçesiyle davanın husumetten reddine; franchise alan diğer davalı yönünden ise kazanın oluşumunda işverenin kusurunun bulunmadığı gerekçesiyle davanın esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddedilmesi üzerine dosya temyiz incelemesine konu edilmiştir. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin nitelendirilmesinde ve toplanan delillere göre kurulan hükümde bir isabetsizlik bulunmadığını tespit ederek Bölge Adliye Mahkemesi kararını onamıştır.

Yargıtay 11. HD, T. 7.7.2025, E. 2024/5949, K. 2025/4905

MAHKEMESİ: İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 29. Hukuk Dairesi

SAYISI: 2024/1150 E., 2024/1604 K.

İLK DERECE MAHKEMESİ: İstanbul 4. İş Mahkemesi

SAYISI: 2023/288 E., 2024/97 K.

Taraflar arasındaki iş kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemi davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın ... Restaurantları yönünden husumetten, diğer davalı yönünden esastan reddine karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararına karşı davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine dair karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi ... tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; Müvekkilinin .. .. şubesinde moto/kurye olarak çalışırken 23.10.2017 tarihinde sipariş götürürken trafik iş kazası geçirdiğini, iş göremezlik oranının %9,2 olarak tespit edildiğini, olayın iş kazası olduğunu, davalılar arasında asıl-alt işveren ilişkisi ve kaza sebebiyle sorumlulukları bulunduğunu beyanla davalarının kabulü ile 1.000,00 TL maddi tazminatın davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı ... vekili cevap dilekçesinde özetle; davanın yetkisiz mahkemede açıldığını, Bursa Mahkemelerinin yetkili olduğunun, diğer davalı ile aralarında asıl-alt işveren ilişkisi değil, franchise sözleşmesi bulunduğunu, davacının 23.10.2017 tarihinde siparişin teslimi sırasında kaza geçirdiğini, trafik kurallarına ve takip mesafesine uymaması nedeni ile tüm kusurun davacıda olduğunu ve iddiaların doğru olmadığını beyanla davanın reddine karar verilmesini savunmuştur.

2. Davalı ...Ş. vekili cevap dilekçesinde özetle; diğer davalı ile aralarında asıl-alt işveren ilişkisi bulunmadığını, franchise sözleşmesi olduğunu, kendilerine husumet yöneltilemeyeceğini ve iddiaların doğru olmadığını beyanla davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesi yukarıda tarih ve numarası belirtilen kararında özetle;

".1-) ... Restaurantları A.Ş. yönünden husumet yokluğu sebebiyle davanın reddine,

2-) Liça Gıda Tic. Ltd. Şti. yönünden kusuru bulunmaması nedeni ile reddine,

.." karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile ".. davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine..." karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde özetle; Mahkeme gerekçeli kararında istinaf ilamı uyarınca bilirkişi heyetinden alınan raporda davalı işverenin trafik iş kazasının meydana gelmesinde kusurlu olmadığı, 07.02.2024 tarihli tarihli rapor ile davacının tam kusurlu olduğu, davalılar arasında asıl işveren- alt işveren ilişkisinin mevcut olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verildiğini, dosyadaki kusur raporunun taraflarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığını, rapora ilişkin itirazlarının yerel mahkemece dinlenmediğini, davalılar tarafından kazanın meydana geldiği aracın periyodik kontrol ve bakımlarının yapıldığına dair bir veri bulunmadığını, işverenin yükümlülüğünün yalnızca teknik arızaların oluşmasını önlemek değil aynı zamanda işçi üzerinde gözetim ve denetim ödevi bulunduğundan, etkin bir denetleme mekanizması kurmalı ve bu yolla işçinin iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymasını sağlaması gerektiğini, işverenlerin, çalışanları, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek, onların karşı karşıya bulundukları mesleki riskler ve bunlarla ilgili alınması gerekli tedbirler konusunda işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitim programlarını hazırlamak, eğitimlerin düzenlenmesini, çalışanların bu programlara katılmasını sağlamakla sorumlu olduğunu, işverenler sürücülere bir trafik kazası oluşmaması için eğitim vermek, riskler konusunda bilinçlendirme yapmakla yükümlü olduklarını, davacıya gerekli eğitim ve bilgilendirme davalılar tarafından yapılmamış olduğundan işverenin kazanın meydana gelmesinde sorumluluğunun söz konusu olduğunu, davacı uzun saatler boyunca ara dinlenme fırsatı bulmaksızın çalışmaya zorlandığını, bu durum da yorgunluk nedeniyle dikkatsizliği meydana getirdiğini, kazalara sebebiyet veren unsurlar arasında yorgunluğun çoğunlukla ön planda yer aldığını, yorgunluk, hissedildiği andan itibaren sürücünün kavrama ve reaksiyon yeteneklerini önemli ölçüde azaltarak kazalara sebebiyet verdiğini, Mahkeme kararının aksine davalılar arasında asıl işveren-alt işveren ilişkisinin mevcut olduğunu, Mahkeme hükümde davalılardan ,,, ... (... ,, A.Ş.) firması ile diğer davalı arasında asıl işveren alt işveren ilişkisinin mevcut olmadığından bahisle bu davalı yönünden husumet yokluğundan davanın reddine karar verdiğini belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilmesini istemiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, meydana gelen iş kazası sonucu maddi ve manevi tazminatın davalıdan tahsili istemine ilişkindir.

1.Bölge adliye mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 sayılı Kanun'un 371. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

2.Temyizen incelenen kararın, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere ve özellikle, dosya kapsamında toplanan bilgi ve belgelere, delil ve ispat durumuna göre dairemizce benimsenen ilkelere uygun olmasına, temyiz dilekçelerinde ileri sürülen nedenlerin istinaf sebepleri olarak da dermeyan edildiği ve Bölge Adliye Mahkemesi kararında

gerekçesi açıklanarak itirazların karşılanmış olmasına göre, ileri sürülen temyiz sebeplerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiş olması karşısında temyiz edenlerin sıfatlarına, temyiz kapsam ve nedenlerine göre hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.

VI. KARAR

Davacı vekilinin, tüm temyiz itirazlarının reddiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun'un 370. maddesinin birinci fıkrası uyarınca ONANMASINA,

Aşağıda yazılı temyiz harcının ilgilisinden alınmasına,

Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

03.06.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

YAZAR

Dr. Burak Sak
burak.sak@sakyildiz.com

Bu sitede yer alan yazılar genel bilgilendirme amaçlıdır; hukuki görüş, danışmanlık veya avukatlık hizmeti niteliği taşımaz. Her uyuşmazlık kendi somut koşulları içinde değerlendirilmelidir.